

2^ο Γενικό Λύκειο Καρδίτσας

Σχολικό Έτος 2015 – 2016

Πρόγραμμα Πολιτιστικών Δραστηριοτήτων.

Τίτλος: Ρώμη – Φλωρεντία. Πόλεις μουσεία.

Τμήμα Β2.

Υπεύθυνη Εκπαιδευτικός: Μαρία Χασιώτη, φιλόλογος

Εισαγωγή

Η επίδραση της Ελληνικής τέχνης στην Ιταλική

Ο Έλληνας σοφιστής του 2ου αιώνα μ.Χ Λουκιανός παρομοίωσε τη Ρώμη με τον παράδεισο. Ο Ιταλός λόγιος του 15ου αιώνα Τζιαν Φραντσέσκο Πότζιο Μπρατσιολίνι τη χαρακτήρισε αιώνες αργότερα ως την πιο όμορφη και μαγευτική πόλη που υπήρξε η θα υπάρξει ποτέ. Είναι λοιπόν αδιαμφισβήτητο πως η κλασική ομορφιά της αιώνιας πόλης δεν έχει το αντίστοιχό της στη σύγχρονη εποχή. Η Ρωμαϊκή αυτοκρατορία και ο παπισμός άσκησαν σημαντική επιρροή στην καλλιτεχνική κληρονομιά της Ρώμης αφήνοντας ανεξίτηλα τα σημάδια τους σ' αυτή τη γοητευτική πόλη. Αυτοκράτορες και πάπες συναγωνίστηκαν στην επίδειξη ισχύος μέσα από τη δημιουργία ανυπέβλητων έργων τέχνης, γι' αυτό και υπάρχουν αμέτρητα παραδείγματα καλλιτεχνικών έργων με ξεκάθαρες πολιτικές προεκτάσεις.

Η τέχνη σε όλες τις μορφές αποτελεί ένα αναπόσπαστο και σημαντικό στοιχείο στην πολιτιστική αλλά και στην κοινωνική ανάπτυξη κάθε λαού. Στις σχέσεις μεταξύ των λαών ανά τους αιώνες η επιρροή της τέχνης υπήρξε πάντοτε αναπόφευκτος παράγοντας στην προσέγγιση τους. Η ιστορική σχέση Ελλάδας-Ρώμης αποτελείται από την αντιπαράθεση και σύνθεση χωρίς να πρόκειται για σύγκρουση πολιτισμών. Μάλλον διαδραματίστηκε ένα είδος συγχώνευσης και συγκερασμού των δύο πολιτισμών που ξεκίνησε με την επιβολή της ρωμαϊκής κυριαρχίας στους Έλληνες, αν και είχαν προϋπάρξει μονοσήμαντες επιρροές από τον ελληνικό προς το ρωμαϊκό χώρο από την εποχή των αποικισμών. Με τη ρωμαϊκή κατάκτηση πολλοί Έλληνες τεχνίτες εγκαταστάθηκαν στη Ρώμη και σε άλλες ιταλικές πόλεις και εργάστηκαν σε αντιγραφικά εργαστήρια και στη διακόσμηση των ναών. Η κινητικότητα αυτή των ανθρώπων με τη συνακόλουθη διακίνηση ιδεών, ο έλεγχος του ελληνικού πολιτισμού από την κυριαρχία των Ρωμαίων, η τάση για μίμηση και αποδοχή μέσα από τις αναγκαίες προσαρμοστικές αλλαγές και σύμφωνα με τη δική τους έμπνευση και τα δικά τους πρότυπα, είχαν σαν αποτέλεσμα τη διαμόρφωση της ιταλικής τέχνης. Με άλλα λόγια, το υψηλό επίπεδο πολιτισμού που προσέφερε η Ελλάδα με τα ενσωματωμένα ανατολικά στοιχεία το χρησιμοποίησαν οι Ρωμαίοι. Έτσι μέσα από αυτή τη γόνιμη σύζευξη των μορφολογικών στοιχείων και των εκφραστικών σχέσεων τόσο των ελληνικών όσο και των ρωμαϊκών δημιουργήθηκε η ελληνορωμαϊκή τέχνη.

Κολοσσαίο

Το πλέον γνωστό και διάσημο από τα ρωμαϊκά κτίρια στο οποίο συνυπάρχουν οι δύο πολιτισμοί είναι το Κολοσσαίο, το οποίο εξυπηρετούσε ποικίλες και πρακτικές ανάγκες. Σ' αυτό υπάρχουν τριώροφες αψίδες η μια πάνω στην άλλη που υποβαστάζουν τις κερκίδες του μεγάλου αμφιθεάτρου στο εσωτερικό του. Μπροστά από τις αψίδες υπάρχουν παραπετάσματα με ελληνικά αρχιτεκτονικά στοιχεία και εμφάνιση και των τριών ρυθμών των ελληνικών ναών. Στο ισόγειο υπάρχει παραλλαγή του δωρικού ρυθμού, στον πρώτο όροφο αναδεικνύεται ο ιωνικός ρυθμός και στους επόμενους ορόφους κυριαρχούν τα κορινθιακά ημιστύλια.

Μουσεία της Ρώμης

Η Ρώμη είναι ένα υπαίθριο μουσείο με ρωμαϊκούς ναούς, πανέμορφες πλατείες, αναγεννησιακά παλάτια και κρήνες που φιλοτέχνησαν διάσημοι γλύπτες. Ιδιαίτερα αξιόλογα είναι τα μουσεία της, πολλά από τα οποία έχουν ανακαινιστεί και αναδιοργανωθεί, έτσι ώστε να γίνουν πιο προσιτά στον επισκέπτη.

Εθνικό Ρωμαϊκό Μουσείο

Στεγάζεται κοντά στις θέρμες του Διοκλητιανού και για αρκετά χρόνια ήταν ημιυπαίθριος αποθηκευτικός χώρος αρχαίων θησαυρών. Σήμερα φιλοξενεί κάποια από τα ωραιότερα αγάλματα και ψηφιδωτά που σώζονται από την αρχαιότητα. Όλα τους προέρχονται αποκλειστικά από ιδιωτικές συλλογές αριστοκρατικών οικογενειών του 16^{ου} αιώνα. Αν και παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον η αριστοκρατική νοοτροπία της εποχής για τη συλλογή αρχαίων γλυπτών και τη έκθεσή τους στο εσωτερικό της κύριας κατοικίας, ωστόσο απουσιάζει το ιστορικό πλαίσιο, καθώς δεν υπάρχουν πληροφορίες για τον τρόπο, την ημερομηνία και τον τόπο εύρεσής τους. Πάντως κατά τη δημιουργία του μουσείου δόθηκε ιδιαίτερη προσοχή στη διατήρηση των γλυπτών στη θέση που κατείχαν αρχικά. Ελάχιστα εκθέματα προέρχονται από την Ελλάδα, η συντριπτική πλειοψηφία ανάγεται στην ελληνιστική περίοδο και στη ρωμαϊκή εποχή. Πρόκειται για αγάλματα κατασκευασμένα από Ρωμαίους γλύπτες ειδικευμένους στην αντιγραφή αγαλμάτων ελληνικής προέλευσης και θεματολογίας.

Μουσεία Καπιτωλίου

Αποτελούν συγκρότημα αρχαιολογικών μουσείων τέχνης στο λόφο του Καπιτωλίου της Ρώμης. Το συγκρότημα αποτελείται από 3 παλάτια που στεγάζουν τα μουσεία και είναι κτισμένα περιμετρικά γύρω από μία ορθογώνια αυλή. Τα σχέδια πιθανόν έγιναν από το Μιχαήλ Άγγελο γύρω στο 1534 μΧ. και η κατασκευή διήρκεσε περισσότερα από 400 χρόνια. Οι συλλογές των μουσείων περιλαμβάνουν μια πληθώρα αρχαίων αγαλμάτων, επιγραφών, κοσμημάτων, νομισμάτων, Μεσαιωνικών και Αναγεννησιακών έργων τέχνης καθώς και πολλά άλλα αντικείμενα. Η τοποθέτηση των αγαλμάτων στο λόφο του Καπιτωλίου επανέφερε στη Ρώμη κάποια από τη χαμένη της λαμπρότητα. Το Παλάτιο Νονόβο, το αριστερό κτίριο, κτίστηκε το 1655 κυρίως για να δώσει αισθητική ισορροπία στο χώρο. Σ' αυτό φιλοξενείται πληθώρα αρχαίων ελληνικών ευρημάτων όπως η κεφαλή του Απόλλωνα, το άγαλμα του Ηρακλή να σκοτώνει τη Λερναία Ύδρα, το άγαλμα του Έρωτα να τραβά το τόξο του, καθώς και Ερμαϊκές στήλες του Ευριπίδη, του Ομήρου, του Σωκράτη και του Πυθαγόρα.

Γκαλερία Μποργκέζε

Η βίλα Μποργκέζε κατασκευάστηκε με βούληση ενός από τους μεγαλύτερους ηγέτες της πολιτιστικής ζωής των αρχών του 17^{ου} αιώνα, του Καρδινάλιου Σκιπίωνα Καφαρέλι Μποργκέζε. Αγοράστηκε το 1902 από το ιταλικό κράτος και μετατράπηκε σε μουσείο με την ονομασία Γκαλερία Μποργκέζε, γνωστή σαν Πινακοθήκη Μποργκέζε στα ελληνικά. Είναι μοναδική στον κόσμο όσο αφορά στον αριθμό και στη σημασία των

γλυπτών του Μπερνίνι, συμπεριλαμβανομένου και του αριστουργήματός του «η Απαγωγή της Περσεφόνης από τον Πλούτωνα» και των πινάκων του Καραβάτζιο. Φιλοξενεί επίσης έργα των Τιτσιάνο, Ρούμπενς, Ραφαήλ, Ντόσι, Λορέντσο, Λόττο κ.α. Το υπέροχο αυτό μουσείο ήταν κλειστό για περισσότερα από 10 χρόνια ενώ τα αριστουργήματά του είχαν εγκαταλειφθεί πλήρως. Μετά όμως από μια άψογη ανακαίνιση μετατράπηκε σε ένα από τα σημαντικότερα μουσεία της πόλης.

Μουσεία του Βατικανού

Όταν πριν από 500 χρόνια ο πάπας Ιούλιος Β' έδωσε εντολή να εκτεθεί σε δημόσια θέα το σύμπλεγμα του Παοκόουτ και των παιδιών του που στραγγαλίζονται από φίδια, δεν μπορούσε να φανταστεί πως έβαζε τα θεμέλια για τη δημιουργία ενός από τα μεγαλύτερα μουσεία του κόσμου. Τα μουσεία αυτά περιέχουν μία από τις μεγαλύτερες συλλογές έργων στον κόσμο. Μια μεγάλη μπρούτζινη πύλη, οδηγεί ως δια μαγείας, από την Ιταλία στη μικρότερη χώρα του κόσμου, το Βατικανό. Εδώ βρίσκονται τεράστιες συλλογές ανεκτίμητων έργων τέχνης. Στα μουσεία του Βατικανού βρίσκονται περισσότερα από 70000 αντικείμενα σε μια έκταση περίπου 42000 τετραγωνικών μέτρων, ενώ 50000 άλλα κομμάτια φυλάσσονται στα υπόγεια. Το συγκρότημα των μουσείων, όπως εμφανίζεται σήμερα, δημιουργήθηκε κατά το 2^ο μισό του 18^{ου} αιώνα και αποτελείται από 2 μέρη. Το ίδιο το μουσείο και τα μέγαρα των παπών, που μόνο ένα μέρος του είναι ανοικτό για το κοινό. Στους χώρους αυτούς θα συναντήσει και θα θαυμάσει κανείς τους μεγαλύτερους καλλιτέχνες του παρελθόντος μέσα από τα έργα τους, που είναι τα σημαντικότερα στην ιστορία της Τέχνης. Πολλά και άλλα μουσεία της Ρώμης δικαιολογούν το χαρακτηρισμό της ως πόλη που μοιάζει με ένα απέραντο μουσείο. Και βέβαια αξίζει να σημειωθεί πως πολλοί καλλιτέχνες στη Ρώμη ήταν Έλληνες δούλοι απελεύθεροι ή μισθωτοί τεχνίτες. Έτσι μέσω αυτών οι Ρωμαίοι αντέγραφαν τα αριστουργήματα των Ελλήνων και σιγά σιγά η Ιταλία έγινε μουσείο από αγάλματα και εικόνες των Ελλήνων.

Φλωρεντία. Η πόλη όπου αποθεώθηκε η αναγεννησιακή τέχνη.

Αναγέννηση

Η αναγέννηση είναι ένα πνευματικό κίνημα που τοποθετείται ανάμεσα στο 14^ο και 17^ο αιώνα. Χαρακτηριστικά της η επανεμφάνιση και ανανέωση του ενδιαφέροντος για τις αξίες και την παιδεία του κλασικισμού. Ήταν επόμενο να ξεκινήσει από την Ιταλία, μια χώρα με τέτοιον πλούτο κλασικών μνημείων. Εδώ γεννήθηκε ο ουμανισμός, ένα φιλοσοφικό ρεύμα που διαδόθηκε τόσο από κοσμικούς όσο και από κληρικούς λόγιους, με έμφαση στις διανοητικές και καλλιτεχνικές ικανότητες του ανθρώπου. Αυτή η περίοδος υψηλής καλλιτεχνικής έκφρασης έφτασε στο αποκορύφωμά της όταν αριστοκρατικές και φιλόδοξες οικογένειες της Ιταλίας, όπως η δυναστεία των Μεδίκων στη Φλωρεντία, προσέλαβαν στις αυλές τους κάποιους από τους μεγαλύτερους ζωγράφους, γλύπτες, αρχιτέκτονες και σχεδιαστές του αιώνα. Οι ρίζες της αναγέννησης λοιπόν σύμφωνα με την πλειοψηφία των ιστορικών τοποθετούνται στη Φλωρεντία την εποχή που βρισκόταν υπό την καθοδήγηση της επιφανούς και ισχυρής οικογένειας των Μεδίκων. Έχουν προταθεί βέβαια πολυάριθμες θεωρίες

σχετικά με την προέλευση και τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα της Αναγέννησης, που εστιάζονται σε ποικιλία παραγόντων που περιλαμβάνουν τις κοινωνικές και πολιτικές ιδιαιτερότητες της Φλωρεντίας την εποχή εκείνη.

Φλωρεντία.

Θεωρείται το λίκνο της Αναγέννησης, η γενέτειρα του Μποτιτσέλι, η έδρα του Μιχαήλ Άγγελου, η εμπνεύστρια του Δάντη. Είναι μια πόλη με αναρίθμητους καλλιτεχνικούς θησαυρούς και πολιτιστική κληρονομιά, ασύγκριτη αρχιτεκτονική και παραμυθένια ομορφιά. Είναι ο παράδεισος κάθε φίλου της τέχνης, κάθε πολίτη του κόσμου που θέλει να πάρει μια γερή γεύση ιστορίας, πολιτισμού και ανθρώπινης δημιουργίας.

Μουσεία της Φλωρεντίας

Το διασημότερο μουσείο της Φλωρεντίας είναι το Uffizi Gallery. Ένα παλάτι χτισμένο το 1581 που στεγάζει ένα από τα παλιότερα μουσεία-πινακοθήκες στον κόσμο. Τα έργα που εκτίθενται καλύπτουν χρονικά την περίοδο από το 13^ο αιώνα μέχρι και το 18^ο αιώνα και συνθέτουν μία από τις σημαντικότερες συλλογές της αναγεννησιακής Τέχνης. Εντυπωσιακά και αυθεντικά αριστουργήματα των Botticelli, Leonardo da Vinci, Michelangelo, Tiziano, Caravaggio, El Greco, Rembrandt, Rubens. Πριν από διακόσια χρόνια ο τελευταίος της δυναστείας των Μεδίκων χάρισε την απaráμιλλη συλλογή τέχνης που κατείχε η οικογένειά του στο κοινό της Φλωρεντίας. Ένα από τα σημαντικότερα έργα του μουσείου είναι ο πίνακας του Μποτιτσέλι με τίτλο «Η γέννηση της Αφροδίτης». Σ' αυτόν τον πίνακα η θεά Αφροδίτη αναδύεται από το νερό μέσα σε ένα όστρακο που φυσούν ο Ζέφυρος και η Αύρα προς την ακτή της Κύπρου ή των Κυθήρων. Αυτό το μουσείο μαζί με το μουσείο του Βατικανού είναι τα πρώτα σε επισκεψιμότητα μουσεία της Ιταλίας.

Πινακοθήκη της Ακαδημίας

Εκεί θα συναντήσει κανείς το «Δαβίδ» του Μιχαήλ Άγγελου. Ο καλλιτέχνης απεικόνισε το Δαβίδ με τη σφεντόνα στο χέρι, λίγο πριν από τον αγώνα με το Γολιάθ. Το περίφημο μαρμάρινο άγαλμα αποτέλεσε αντικείμενο διαμάχης μεταξύ του δήμου της Φλωρεντίας και του υπουργείου πολιτισμού της Ιταλίας, καθώς οι τουρίστες καταβάλλουν 8000000 ευρώ το χρόνο για να το θαυμάσουν. Σύμφωνα με το δήμαρχο της Φλωρεντίας η ιδιοκτησία του αριστουργήματος παραχωρήθηκε στην πόλη το 1871 ως αποζημίωση, όταν πρωτεύουσα της ενωμένης Ιταλίας, αντί της Φλωρεντίας (που ήταν προσωρινή πρωτεύουσα) ανακηρύχθηκε η Ρώμη.

Μουσείο Φυσικής Ιστορίας ή Μουσείο Γαλιλαίου

Το 1633 η Ρωμαιοκαθολική Εκκλησία καταδίκασε το Γαλιλαίο ως αιρετικό, επειδή υποστήριζε ότι η Γη κινείται γύρω από τον Ήλιο. Το 1992, η Εκκλησία αναγνώρισε το λάθος της χωρίς ωστόσο να ανακαλέσει την καταδίκη του. Και όμως σήμερα ο Γαλιλαίος έχει κατά κάποιο τρόπο αγιοποιηθεί. Μόνο που ο δικός του ναός είναι ένα μουσείο, όπου ανάμεσα στα άλλα εκθέματα υπάρχει ένα δόντι και τρία ταριχευμένα δάκτυλα του μεγάλου επιστήμονα. Το μυστήριο των ταριχευμένων δακτύλων ξεκινά το

1642 με το θάνατο του Γαλιλαίου. Ως αιρετικός ήταν αδύνατο να κηδευτεί θρησκευτικά. Έτσι οι «μαθητές του» μεγάλοι δούκες της Τοσκάνης, έκαναν ότι μπορούσαν για να ταφεί σύμφωνα με τις επιταγές της Εκκλησίας. Έναν αιώνα αργότερα εκταφίασαν τη σωρό του και ο ιστορικός και φυσικός Τζιοβάνι Ταρτζιόνι Τοτσέτι ακρωτηρίασε τα δάχτυλα του Γαλιλαίου και αφαίρεσε ένα δόντι και έναν σπόνδυλο από το πτώμα. Ο σπόνδυλός του κατέληξε στο Πανεπιστήμιο της Πάντοβα ενώ ο μέσος δάκτυλος βρίσκεται στο μουσείο του όπως και ο δείκτης και το δόντι του. Στο μουσείο αυτό φιλοξενούνται επίσης τα όργανα που σχεδίασε και κατασκεύασε ο ίδιος και διασώζονται μέχρι σήμερα. Τα πιο σημαντικά από αυτά είναι 2 τηλεσκόπια και οι προσοφθάλμιοι φακοί με τα οποία ο Γαλιλαίος ανακάλυψε 4 από τους δορυφόρους του Δία. Τα όργανα και οι πειραματικές συσκευές που φιλοξενούνται στο μουσείο αποκτήθηκαν από τους Λωρραίνους το 18^ο και 19^ο αιώνα και αντανακλούν τα ισχυρά κίνητρα που προβλήθηκαν από τις ανακαλύψεις του Γαλιλαίου για τη βελτίωση της φυσικής και μαθηματικής επιστήμης των σύγχρονων χρόνων.

Επίλογος

Η Φλωρεντία μέσα από την πληθώρα πολλών και άλλων μουσείων δίκαια χαρακτηρίζεται πρωτεύουσα της Τέχνης. Η πόλη του Λεονάρντο Ντα Βίντσι και του Γαλιλαίου είναι πραγματικά εμπειρία ζωής. Εδώ συναντάς τα χνάρια μιας περιόδου που είναι ίσως η σημαντικότερη στην ιστορία της ανθρωπότητας.

Πηγές

-Μπαρμπάτση Αικατερίνη «ο ρόλος της τέχνης στην προσέγγιση Ελλήνων και Δύσης από τη ρωμαϊκή εποχή ως τον 15^ο αιώνα».

-Τσιλίκας Ανδρέας «Φλωρεντία: Τέχνη, κρασί και ιστορία σε μεγάλη διάσταση»

-Καθημερινή από newYorktimes «Ένα μουσείο για τον «λαϊκό άγιο» Γαλιλαίο

-www.romeingreek.eu

-Φώτης Παπαδόπουλος «Μουσείο Γαλιλαίου»

-<https://el.wikipedia.org>